

tako bi glede na obsežnost monografije bilo zelo dobrodošlo tudi stvarno kazalo. Čeprav je predstavitev zgodovine Judov na Goriškem večinoma ustrezno vpeta v širši zgodovinski koncept, bi bila posebno za nestrokovnega bralca koristna še podrobnejša predstavitev nekaterih obravnavanih fenomenov, npr. značilnosti judovskega gibanja haskala oz. reformiranega judovstva. Čeprav je gibanje močno zaznamovala judovsko življenje v Goriči, sta pojma zgolj rudimentarno predstavljena.

Jeruzalem ob Soči predstavlja doslej daleč najobsežnejše delo o judovstvu na Goriškem v slovenskem jeziku. Spričo sintetične združitve dosedanjih zgodovinskih raziskav in analize novih primarnih virov bo delo brez dvoma postalo ena od referenčnih točk za vse nadaljnje raziskave te tematike. Poleg tega sem prepričan, da bo monografija Podbersiča zaradi svoje narativne strukture ter berljivega sloga našla pot tudi izven okvirov zgodovinske stroke ter tako pripomogla k širšemu zavedanju o tem danes mnogo premalo poznanem vidiku goriške zgodovine.

Matic Batič

Vlasta Kučič (ur.):

TRANSKULTURALITÄT IM MEHRSPRACHIGEN DIALOG / TRANSCULTURAL COMMUNICATION IN MULTILINGUAL DIALOGUE. Hamburg, Verlag Dr. Kovač, zbirka *Translatologie: Studien zur Übersetzungswissenschaft*, zv. 17, 2018, 386 strani.

Čas, v katerem živimo, sodobno družbo postavlja pred številne izzive. Zaradi migracij in spremenjenih gospodarsko-političnih razmerij v svetu se soočamo z vprašanji solidarnosti, strpnosti, integracije, večkulturnosti in večjezičnosti. Čeprav danes običajno domnevamo, da svet postaja »globalna vas«, torej da smo vedno bolj uniformni, pojem transkulturnosti pod vprašaj postavlja takšen način razmišljanja, saj prav procesi globalizacije in transkulturnosti obsegajo »veliko raznolikost diferenciacije«, kot je leta 2001 v svojem razmišljanju o spremenjeni obliki kultur v današnjem svetu zapisal nemški filozof Wolfgang Welsch (*Filozofski vestnik* 22 (2001), 59–86). Nadalje meni, da že »pojem transkulturnosti napeljuje na novo pojmovanje kulture, ki se razlikuje od klasičnih monokultur ter od sodobnejših pojmovanj interkulturnosti in multikulturnosti«. Tradicionalni opis kultur, ki so jasno zamejene, torej kultur kot otokov ali sfer, tako Welsch, je deskriptivno napačen, saj »kulture danes notranje označuje pluralizacija identitet, zunanje pa preseganje meja lastnih okvirov«. Transkulturnost pomeni, da imajo kulture sposobnost povezovanja in prehajanja, hkrati pa se morajo izogibati nevarnosti homogenizacije in uniformizacije, saj se le tako kulturna raznolikost lahko

pokaže na nov način, in sicer kot transkulturna mešanica. Srečevanje različnih jezikov in kultur v vsakdanjem življenju torej ni izjema, temveč stvarnost, gre za sovplivanje in prepletanja kultur. V takšnem okolju, ki je značilno za sodobni svet, so ravno prevajalke in prevajalci, tolmačke in tolmači tisti, ki v družbi vzpostavljajo in gradijo mostove; z njihovo pomočjo lahko premostimo ovire, pa ne le jezikovne, temveč tudi kulturne ter dojamemo in razumemo različne načine razmišljanja in načina življenja. Njihovi vlogi v komunikacijskih procesih, izobraževanju medkulturnih posrednikov, globalizaciji in transkulturnosti ter pomenu književnega prevajanja pri vzpostavljanju medkulturnega dialoga je namenjena monografija z naslovom *Transkulturalität im mehrsprachigen Dialog / Transcultural Communication in Multilingual Dialogue*, ki je pred kratkim izšla v pri ugledni nemški založbi strokovnih in znanstvenih publikacij Dr. Kovač iz Hamburga.

Monografijo je uredila Vlasta Kučič, prevodoslovka z Univerze v Mariboru, knjiga pa je sedemnajsta v nizu del s prevodoslovno in medkulturno tematiko, ki so izšla v prevodoslovni zbirki *TRANSLATOLOGIE*. Delo prinaša najnovejša spoznanja in izsledke s področja transkulturnosti in večjezičnega dialoga, avtorice in avtorji, ki se ukvarjajo s prevodoslovjem ali pa

prihajajo iz prakse, pa v svojih razpravah obravnavajo različne teoretične in praktične vidike prevajanja in tolmačenja, posvečajo se dinamiki sodobnih transkulturnih mreženj in kulturnih transferjev in se dotaknejo številnih področij, ki so relevantna za uspešno medkulturno in transkulturno večjezično komunikacijo, od didaktike prevajanja in tolmačenja do prevajanja strokovnih in književnih besedil. Prispevki so napisani v nemškem, angleškem in slovenskem jeziku, kar že na makro ravni govori o tem, da ne gre za prevlado angleščine kot hipercentralnega ali nemščine kot centralnega jezika nad manjšimi, torej perifernimi jeziki, kot je slovenščina. Zagotovo je to povezano tudi s tem, da je urednica monografije pobudnica in koordinatorica mreže TRANS (*TRANSkulturelle Kommunikation und TRANSlation / Medkulturna komunikacija in prevajanje*), ki je v okviru programa CEEPUS začela delovanje leta 2012 ter spodbuja sodelovanje in povezovanje raziskovalk in raziskovalcev s področja prevodoslovja iz srednje in jugovzhodne Evrope. Temeljna značilnost mreže TRANS je, da veliko pozornost namenja prevodoslovnim raziskavam, kjer v jezikovnem paru nastopajo manj razširjeni, periferni jeziki (po Heilbronnu), med njimi slovenščina, slovaščina, hrvaščina, madeonščina, romunščina itn.

Čeprav bi za prevajanje in tolmačenje lahko rekli, da gre za civilizacijsko in zgodovinsko pomembno medkulturno dejavnost, je prevodoslovje relativno mlada znanstvena disciplina, ki se je začela razvijati v drugi polovici 20. stoletja; tolmačeslovje ali veda o tolmačenju pa je nov termin, ki je nastal po analogiji s terminom prevodoslovje in ga Daniel Gile, eden najplodnejših raziskovalcev tolmačenja, imenuje IRT, *interpreting research and theory* (raziskovanje in teorija tolmačenja). Prevodoslovje in tolmačeslovje sta s pristopi k raziskovanju, ki se dotikajo medkulturnosti, migracij, globalizacije, psihologije, pragmatike in analize diskurza, izrazito interdisciplinarni vedi, kot je v uvodnem prispevku v obravnavani monografiji zapisala urednica.

Obsežna monografija na 386 straneh prinaša 17 člankov mednarodno uveljavljenih avtorjev iz devetih držav, ki v svojih razpravah obravnavajo in osvetljujejo različne prevodoslovne aspekte v kontekstu kulturoloških, jezikoslovnih in literarnoznanstvenih raziskav. Delo je razdeljeno na pet sklopov, in sicer: *Transkulturnost in globalizacija*, *Prevodoslovje v zgodovinskem kontekstu*, *Strokovno prevajanje v medkulturnem okolju*, *Izobraževanje medkulturnih posrednikov* in *Književno prevajanje kot dialog med kulturami*.

Uvodni članek Larisse Schippel, priznane prevodoslovke z Univerze na Dunaju, odpira razpravo in spregovori o temeljnih vprašanih transkulturnosti kot komunikacijskega dejanja v globalnem okolju. Avtorica ugotavlja, da ima v transkulturni komunikaciji prav prevajanje največji potencial. Lew Zybatow z Univerze v Innsbrucku v nadaljevanju oriše razvoj prevodoslovja v luči različnih teorij, pristopov in paradig.

Generalni direktor Direktorata za prevajanje v Evropskem parlamentu Valter Mavrič in urednica monografije Vlasta Kučič analizirata izzive, pred katere so postavljeni prevajalci in tolmači v evropskih institucijah, ter posebej predstavita njihovo večjezično in večkulturno delovno okolje. Slovaški pogled na procese, ki vplivajo tako na družbeni razvoj kot na prevajanje, v svojem prispevku orišeta Edita Gromova in Daniela Müglöva z Univerze v Nitri; avtorici se posebej osredotočata na prevajanje promocijskih in reklamnih besedil, saj se prav v tem segmentu najbolje pokažejo nova razmerja moči na družbeno-gospodarskem, a tudi političnem parketu na Slovaškem po nastanku samostojne države v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. V nadaljevanju Alja Lipavic Oštir z mariborske univerze na primeru dnevniških migrantov predstavi posebnosti transkulturnega sporazumevanja na slovensko-avstrijski meji, Vlatka Ivič in Blaženka Šoštaric z Univerze v Osijeku problematizirata pomen hrvaškega jezika v globaliziranem svetu, Annette Đurovič z Univerze v Beogradu pa se v svoji razpravi posveča jezikovni ekvivalenčni tipologiji na primeru srbsko-nemškega transkulturnega diskurza. Romunska prevodoslovka Daniel Dejica in Claudia E. Stoian nadalje analizirata kulturno zaznamovane izraze s področja turizma, ki se pojavljajo na spletnih straneh romunskih mest ter odgovarjata na vprašanje, kakšen je promocijski potencial kulturnih realij in kakšna je njihova prepoznavnost v večjezičnem in multikulturnem okolju. Petra Žagar-Šoštaric in Martina Bajčić z reške univerze obravnavata pravno terminologijo na primeru mednarodnega diskurza, Hanka Blaszkowska, jezikoslovka in prevodoslovka iz Poznana, pa v svojem prispevku opredeli pomen medkulturne komunikacije v marketingu avtomobilske industrije, pri čemer se posebej posveča jezikovnemu paru nemščina-poljščina in oglaševanju v obeh jezikih. Prvi med prispevki s področja izobraževanja medkulturnih posrednikov govori o pomenu medkulturnega izobraževanja v okviru skupnega evropskega prostora in sta ga pripravila germanistka Olga Wrede in prevodoslovec Jozef Štefčík z Univerze v Nitri. Sledi razprava Agnieszke Blažek (Univerza v Poznani), o prednostih večjezičnosti in večkulturnosti na primeru nemškega in poljskega izobraževalnega sistema. Emi-na Avdić iz Skopja nato opredeli tolmačenje s stališča kulturnega pristopa v prevodoslovju, ki ga podkrepí s konkretnimi praktičnimi primeri, Mihaela Koletnik iz Maribora pa predstavi kulturne in jezikovne posebnosti slovenskih narečij. Nazadnje se v sklepnem delu monografije predstavijo še tri slovenske strokovnjakinje, ki se ukvarjajo s književnim prevajanjem, Natalia Kaloh Vid, Mojca Schlamberger Brezar in Urška P. Černe, ter predstavijo poglede na prevajanje z vidika treh primerjalnih književnih analiz.

Pričujoča monografija prinaša najnovejše raziskave ter dognanja tako s področja medkulturne komunikacije, večjezičnosti in kontrastivnega jezikoslovja kakor

tudi literarnega diskurza. Delo je posebej dobrodošlo tudi zato, ker so izsledki raziskav uporabni v praksi: znanstvene ugotovitve sodelujočih raziskovalk in raziskovalcev bodo v pomoč tako prevajalcem in tolmačem kot medkulturnim posrednikom, vsebina pa je namenjena tudi študentom in širši strokovni ter znanstveni javnosti. Članki v monografiji poudarjajo pomembnost prepletanja med translatološko teorijo in prakso in ponujajo nove možnosti za nadaljnje raziskave na področju transkulturnosti in večjezičnosti.

Tanja Žigon

Joseph Lavallée:

VIAGGIO PITTORESCO E STORICO NELL' ISTRIA E NELLA DALMAZIA. Trieste, Libreria Editrice Internazionale Italo Svevo, 2017, 282 strani.

Napoleon Bonaparte in celotna francoska strokovna oziroma kulturna javnost sta Istro in Dalmacijo temeljiteje spoznala že pred vojaško osvojitvijo oziroma vključitvijo v okvir tedanjega Italijanskega kraljestva v letih 1805/6, in sicer v delu francoskega potopisca Josepha Lavalléeja »*Voyage pittoresque et historique de l'Istrie et de la Dalmatie par Joseph Lavallée*«, Paris 1802, nastalo na osnovi popotnega dnevnika in grafičnih risb slikarja in arhitekta Louisa François Cassasa, ki je leta 1782 potoval po Istri in Dalmaciji. Prevzet od naravnih lepote teh pokrajin in številnih kulturno-zgodovinskih spomenikov, je izdelal vrsto slik oziroma grafičnih upodobitev ter v svoj dnevnik skrbno beležil razne podatke o tamkajšnjih krajih in ljudeh, tiskanje tega monumentalnega dela pa je omogočil sam Napoleon, v tistem času še prvi konzul republike Francije. Nedvomno je s svojim delom L. F. Cassas, ki ga je v navedenem delu J. Lavallée dodobra izkoristil, znatno približal Istro in Dalmacijo francoski in širši evropski javnosti na začetku 19. stoletja.

Dobrih dvesto let kasneje se je Lavalléejevo delo v prevodu prof. Lea Lazzarotta pri Mednarodni založbi Italo Svevo iz Trsta, pojavilo tudi v italijanskem jeziku z naslovom »*Viaggio pittoresco e storico nell'Istria e nella Dalmazia*«. Navedeno delo, tako v originalu, kot v italijanskem prevodu, predstavlja dragocen oziroma prvovrsten zgodovinski vir in instrumentarij za spoznavanje tako zgodovinske preteklosti kot dragocene umetnostno-zgodovinske in arheološke dediščine vzhodno jadranskih dežel. Publikacija večjega formata z odličnimi grafičnimi prilogami, izdelanimi po originalih Louisa François Cassasa, izhaja iz razsvetljske tradicije raziskovanja grške in rimske antike z njenimi dragocenimi spomeniki, ki so oplajali evropski neoklasicizem. Po več kot dvesto letih od izida francoskega izvirnika (1802), pričujoče delo še vedno vzbuja občudovanje in

interes tako strokovne kot širše javnosti, bodisi zaradi zanimivih geografsko-zgodovinskih opisov, kot odličnih grafičnih upodobitev ilustratorja, slikarja in arhitekta Louisa François Cassasa (1756–1827), avtorja drugega podobnega dela »*Voyage pittoresque de la Syrie, de la Phénicie, de la Palestine et de la Basse Egypte*«, ki je izšlo v Parizu med leti 1799–1804 in po vsej verjetnosti vplivalo tudi na izid pričujoče publikacije, kot v svojem daljšem predgovoru navaja dr. Antonio Trampus, redni profesor sodobne zgodovine na Univerzi Ca' Foscari v Benetkah.

Akvareli Louisa François Cassasa, ki so služili kot predloge bakrorezcem tedanjega časa in med drugim prikazujejo antične ostanke Dioklecijanove palače v Splitu, puljske arene z nekaterimi antičnimi spomeniki, Piran, Trst, Škocjanske jame in Predjamski grad, se danes hranijo v Londonu in sicer v znamenitem Victoria & Albert Museum. Angleško in francosko verzijo Lavalléejevega dela med drugim hrani tudi Narodna in študijska knjižnica v Ljubljani, knjižnica Pomorskega muzeja v Piranu pa zgolj francosko verzijo. Nekoliko nenavadno je, da francoskega izvirnika ne najdemo v sicer zelo bogati Grisonijevi knjižnici v Kopru, ki krasi Domoznanski oddelek Osrednje knjižnice in hrani 3.288 zvezkov, od tega 1.341 v francoskem jeziku, med njimi nekaj podob-

